

**MODEL ODPOWIEDZI I SCHEMAT OCENIANIA
ARKUSZA II**

Zasady oceniania:

- za rozwiązanie arkusza II można uzyskać maksymalnie 60 punktów;
- model odpowiedzi uwzględnia jej zakres merytoryczny, ale nie jest ścisłym wzorcem sformułowania zwłaszcza w pytaniach otwartych;
- za odpowiedzi do poszczególnych zadań przyznaje się wyłącznie pełne punkty;
- za zadania, za które można przyznać więcej niż jeden punkt, przyznaje się tyle punktów, ile prawidłowych elementów odpowiedzi (zgodnie z wyszczególnieniem w kluczu) przedstawił zdający;
- jeżeli podane w odpowiedzi informacje (również dodatkowe, które nie wynikają z polecenia w zadaniu) świadczą o braku zrozumienia omawianego zagadnienia i zaprzeczają udzielonej prawidłowej odpowiedzi, odpowiedź taką należy ocenić na zero punktów.

Zadanie		Model odpowiedzi	Schemat punktowania	
numer zdania	części zadania		Punkty za poszczególne części zadania	punkty za całe zadanie
26.	a)	Zdający może uwzględnić przyczyny wzrostu populacji Europy [dwukrotny, o 394 mln], np.: -postęp medycyny, -zmniejszenie śmiertelności dzieci, -poprawa zdrowotności społeczeństw, -brak większych katastrof naturalnych, -powstanie i rozwój metropolii miejskich, -postęp techniczny, -rozwój gospodarczy, -działania na rzecz zagwarantowania praw człowieka, -migracje w Europie a nie emigracje poza kontynentalne.	1 pkt	5 pkt
	b)	Zdający może uwzględnić przyczyny wzrostu populacji Ameryki Łacińskiej wzrost populacji o 439 mln [ponad sześciokrotny]: -postęp medycyny, -zmniejszenie śmiertelności dzieci, -poprawa zdrowotności społeczeństw, -powstanie i rozwój metropolii miejskich, -postęp techniczny, -rozwój gospodarczy, -imigracja.	1 pkt za określenie poziomu wzrostu	
	c)	zmniejszył się o 12,42%, [spadek z 25,88% do 13,46%]	1 pkt za określenie stopnia spadku	

	d)	zmniejsza się zaludnienie Starego Świata a wzrasta Nowego Świata [w 1500r. Stary Świat zamieszkiwało 93% ludności globu, w 1900-90%, a u progę 2000r.- 86%.]	1 pkt - za zmniejszenie ludności i za określenie zmniejszenia ludności w procentach	
	e)	starzenie się ludności Zdający może uwzględnić przyczyny, np.: spadek dzietności kobiet, kontrola urodzeń np. w Japonii, Chinach czy w Indiach, spadek współczynnika zgonów, wydłużanie się przeciętnego trwania życia, wzrastająca świadomość, planowanie rodziny, poprawa zdrowotności społeczeństw	1 pkt za całość	
27.	a)	Kraje arabskie: Zjednoczone Emiraty Arabskie, Katar, Kuwejt, Arabia Saudyjska. „Arabska bomba demograficzna”-gwałtowny wzrost liczby ludności w krajach arabskich.	1 pkt	4 pkt
	b)	Zdający powinien uwzględnić przyczyny: wysoki przyrost naturalny, postęp medycyny, zmniejszenie śmiertelności dzieci, migracje zarobkowe, tradycje rodziny wielodzietnej, ubożenie ludności, głód, bezrobocie, fanatyzm religijny (wysoki współczynnik dzietności, spadek umieralności)	1 pkt za pięć przyczyn	
	c)	Zdający może uwzględnić przyczyny: -ujemny przyrost naturalny, -emigracja zarobkowa, -niski współczynnik urodzeń, -choroby cywilizacyjne. Skutki: -starzenie się społeczeństwa, -problemy z emeryturami, -problemy związane z ubezpieczeniami społecznymi.	1 pkt za trzy przyczyny, 1 pkt za trzy skutki	
28.	a)	Zdający może uwzględnić: np. epidemia AIDS na wszystkich kontynentach rozprzestrzenia się w postępie geometrycznym, duża liczba zgonów, duża liczba nowo zarażonych. Należy uznać każdą logiczną odpowiedź zdającego[może posłużyć się danymi]	1 pkt	4 pkt

	b)	<p>Europa Zachodnia: Zgony z powodu AIDS-3,4 tys. Nowo zarażeni HIV-40 tys. Żyjący z HIV-680 tys.</p> <p>Afryka: Zgony z powodu AIDS -2400 tys. Nowo zarażeni HIV-3400 tys. Żyjący z HIV-28200 tys.</p> <p>Wnioski, np.:</p> <p>1) Jeden z:</p> <p>a) w Afryce jest bardzo duża liczba osób nowo zarażonych oraz jest bardzo duża liczba zgonów w porównaniu z Europą Zachodnią,</p> <p>b) W Europie Zachodniej proporcja nowo zarażonych do liczby zgonów jest znacznie większa niż w przypadku Afryki.</p> <p>W uzasadnieniu zdający powinien powołać się na konkretne dane (liczby bezwzględne lub procenty).</p> <p>2) Porównanie śmiertelności na HIV z liczbą żyjących z HIV w Europie świadczy o znacznie wyższym poziomie opieki medycznej w porównaniu z Afryką.</p> <p>W uzasadnieniu zdający może uwzględnić konkretne liczby, jak również wykorzystać wiedzę pozaźródłową (leki, szczepionki, hospitalizacja, profilaktyka itp.).</p>	<p>1 pkt za prawidłowe wypełnienie tabeli,</p> <p>po 1 pkt za każdy wniosek i uzasadnienie (razem 2 pkt)</p>	
29.	a)	<p>elektrownia jądrowa - Francja ponad 70%; elektrownia ciepła - Arabia Saudyjska 100%; elektrownia wodna - Norwegia ok. 99%.</p>	1 pkt	4 pkt

	b)	<p>Zdający może uwzględnić korzyści i zagrożenia każdego źródła energii, zdający może wskazać dwa spośród podanych przykładów lub może podać inne, jeżeli będą prawidłowe, należy uznać.</p> <p><u>Energetyka cieplna</u> zagrożenia: np. zmniejszenie zasobów surowcowych, zniszczenie środowiska; korzyści: np. zastosowanie nowych technologii odsiarczania i odpylani prace nad technologią spalania łupków, piasku bitu.</p> <p><u>Energetyka wodna</u> zagrożenia: np. negatywny wpływ na środowisko naturalne, naruszony naturalny bieg rzek przez betonowe tamy, zniszczony krajobraz, wysiedlanie ludności z obszarów zalanych przez sztuczne zbiorniki; korzyści: np. chronią przed powodzią, magazynują wodę w czasie opadów a rozdzielają w czasie suszy, małe koszty budowy elektrowni.</p> <p><u>Energetyka jądrowa</u> zagrożenia: np. awarie elektrowni (Czarnobyl), składowanie odpadów promieniotwórczych, korzyści: np. dynamiczny rozwój.</p>	po 1 pkt za podanie po jednej korzyści i zagrożeniu każdego (łącznie trzech) źródła energii (razem 2 pkt)	
	c)	<p>Z rysunku A. Mleczki można odczytać, np., że działania człowieka (np. ekologia) mogą również odwrócić się przeciwko niemu. Energetyka jądrowa może być również zagrożeniem dla świata (awarie, odpady promieniotwórcze).</p>	1 pkt	
30.	a)	<p>Zdający może wskazać dwa spośród podanych przykładów lub może podać inne, jeżeli będą prawidłowe, należy je uznać. Np.: działalność separatystów baskijskich w Hiszpanii, problem Walonów w Belgii, IRA w Irlandii [Wielkiej Brytanii], problem Arabów we Francji, nacjonalizm serbski.</p>	1 pkt	2 pkt

	b)	<p>Zdający może wskazać trzy spośród podanych przyczyn lub może podać inne, jeżeli będą prawidłowe, należy je uznać.</p> <p>Np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - problem zakorzeniony w świadomości narodowej i odmiennych wizjach świata poszczególnych grup etnicznych, - problem asymilacji mniejszości narodowych, np. mniejszości rosyjskiej na Łotwie i w Estonii czy tureckiej w Niemczech, - przepaść pomiędzy normami prawnymi a praktyką dnia codziennego, - rasizm, ksenofobia, - rozpad Jugosławii, - spory terytorialne. 	1 pkt za trzy przyczyny	
31.		<p>Zdający powinien uwzględnić:</p> <p>np. przykłady ZSRR i Jugosławii świadczą, że sama struktura polityczna nie wystarczy aby wykorzenić tożsamość narodową i wykształcić tożsamość ponadnarodową.</p>	1 pkt za wyjaśnienie i za podanie przykładu	1 pkt

32.	a)	<p>Źródło I</p> <p>Zdający może wskazać po cztery przykłady spośród podanych niżej lub może podać inne, jeżeli będą prawidłowe, należy je uznać.</p> <p>Argumenty za, np.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) uchodźcy to ludzie, którzy nie ze swojej winy znaleźli się w dramatycznej sytuacji; 2) uchodźcy nie mogą liczyć na pomoc ze strony własnego państwa; 3) w imię solidarności międzyludzkiej powinniśmy pomagać innym; 4) w przeszłości Polacy wielokrotnie potrzebowali pomocy, otrzymywali schronienie i pomoc, a więc Polacy powinni spłacić ten symboliczny dług; 5) Polska jako kraj demokratyczny stoi na straży praw człowieka, prawo do azylu to jedno z fundamentalnych praw człowieka, Polska podpisała międzynarodowe zobowiązania; 6) Polska jako członek NATO zobowiązała się rozwiązywać problemy międzynarodowe i udzielać pomocy uchodźcom w imię zasady solidaryzmu; 7) Przestrzeganie umów międzynarodowych, jest niezbędne jeśli nasz kraj ma być postrzegany jako odpowiedzialny partner w stosunkach międzynarodowych; 8) Uchodźcy to ludzie, którzy mogą wzbogacić nasz kraj wnosząc ze sobą swoją kulturę i obyczaje. Przyczynić się do rozwoju gospodarczego kraju. 	1 pkt za podanie argumentów za i przeciw	4 pkt
-----	----	--	--	-------

	b)	<p>Argumenty przeciw, np.:</p> <p>1) nie jesteśmy winni temu, że w jakimś kraju toczy się wojna lub prześladowane są ludzie, dlatego nie powinniśmy ponosić odpowiedzialności za skutki tych wydarzeń; nie powinniśmy być zmuszeni do pomagania uchodźcom, to nie nasza sprawa;</p> <p>2) w rzeczywistości wielu z tych, którzy starają się o status uchodźcy czyni to z powodów ekonomicznych a nie prześladowań;</p> <p>3) nasz kraj jest biedny, by mógł sobie pozwolić na przyjmowanie takich ludzi; sprawę repatriacji Polaków z Kazachstanu.</p> <p>4) mamy duże bezrobocie, uchodźcy mogą zabierać miejsca pracy Polakom;</p> <p>5) państwa zachodnie usiłują przerzucić na nas problem uchodźców, ponieważ same nie mogą sobie z tym poradzić;</p> <p>6) uchodźcy stanowią zagrożenie dla polskiej kultury i tożsamości narodowej;</p> <p>7) Polska stanowi miejsce czasowego pobytu, a krajami docelowymi są kraje bogate.</p> <p>Źródło J</p> <p>a) A. wojenne, B. polityczne, C. etniczne, D. religijne, E. ekologiczne, F. ekonomiczne</p> <p>b) - pobyt poza krajem obywatelstwa, - brak ochrony ze strony własnego kraju.</p>	<p>1 pkt za trzy; 2 pkt za sześć</p> <p>1 pkt – za wskazanie dwóch elementów</p>	
--	----	--	--	--

33.	a)	Zdający może uwzględnić: Niemcy - poparcie dla wojny w Afganistanie, Francja - zakaz noszenia muzułmańskich chust w szkołach publicznych, Włochy - poparcie dla wojny w Afganistanie, Wielka Brytania - poparcie dla wojny w Iraku, Polska - poparcie dla wojny w Iraku.	1 pkt	2 pkt
	b)	Np. Porwanie Europy: postać biegnąca, trzymająca drugą z symbolem europejskim (gwiazdki). Jeżeli wyjaśnienie jest sprzeczne z wybranym tytułem nie należy przyznać punktu.	1 pkt	
34.1	1.	Treść pracy Wyjaśnij, czy zagrożenia cywilizacyjne mogą podważyć sprawne funkcjonowanie politycznej, społecznej i ekonomicznej struktury współczesnego świata. W odpowiedzi uwzględnij wybrane źródła umieszczone wyżej.	34 pkt	34 pkt
	a)	Zdający wyjaśnia pojęcie zagrożeń cywilizacyjnych, przedstawiając (wymieniając) merytorycznie uzasadniony katalog zagrożeń cywilizacyjnych (za poprawną odpowiedź uznajemy wszystkie logiczne przykłady świadczące, że uczeń rozumie problem).	3 pkt	
	b)	Zdający przedstawia skutki i wpływ przeobrażeń cywilizacyjnych na sytuację polityczną na świecie. Np.: - podziały polityczne w skali globalnej: np. Północ-Południe, - procesy dezintegracji np. po rozpadzie ładu jałtańskiego, w Afryce itp., - problem zagrożenia pokoju i bezpieczeństwa, - terroryzm międzynarodowy i państwowy - ekstremizmy religijne, - zbrojenia nuklearne.... - problem uchodźców.	3 pkt	
	c)	Zdający przedstawia skutki i wpływ przeobrażeń cywilizacyjnych na sytuację ekonomiczną świata. Np.: - deficyt surowców strategicznych i jego konsekwencje (np. wojna o naftę , problem wody...), - kryzy energetyczny, - dysproporcje w produkcji i podziale żywności, - dysproporcje w rozwoju gospodarczym, - skutki globalizacji, - degradacja środowiska naturalnego, kataklizmy.	3 pkt	

	d)	Zdający przedstawia skutki i wpływ przeobrażeń cywilizacyjnych na społeczeństwa świata. Np.: - eksplozja demograficzna, - starzenie się społeczeństwa, niski współczynnik dzietności w krajach wysoko rozwiniętych, - kwestie zdrowotne: epidemie, choroby cywilizacyjne, problemy związane z opieką socjalną w poszczególnych państwach, - głód, bezrobocie, - analfabetyzm, - dysproporcje w rozmieszczeniu kadry inżyniersko-technicznej i naukowej, - zapóźnienie technologiczne, - migracje.	3 pkt	
	e)	Zdający dostrzega wzajemne zależności pomiędzy zagrożeniami politycznymi, społecznymi, gospodarczymi i dokonuje oceny wybranych, różnorodnych zagrożeń cywilizacyjnych. Formułuje tezę stanowiącą odpowiedź na pytanie postawione w temacie.	6 pkt	
	f)	Zdający wykorzystuje wybrane materiały źródłowe umieszczone powyżej.	4 pkt	
	g)	Zdający jasno precyzuje swoje stanowisko, dobiera adekwatne argumenty.	4 pkt	
	h)	Zdający dokonuje syntezy, formułuje problemy, wyciąga wnioski.	4 pkt	
	2.	Kompozycja Przemyślana, spójna struktura pracy	2 pkt	
	3.	Styl i język Praca jednorodna stylistycznie, bezbłędna pod względem gramatycznym, leksykalnym, ortograficznym, interpunkcyjnym.	1 pkt	
	4.	Estetyka Czytelne pismo, strukturalizacja pracy: akapity, marginesy.	1 pkt	
34.2	1.	Treść pracy Scharakteryzuj działania ONZ, odwołując się do konkretnych przykładów, zmierzające do rozwiązania problemów politycznych współczesnego świata po 1990r. W odpowiedzi uwzględnij wybrane źródła umieszczone wyżej.	34 pkt	34 pkt

a)	<p>Zdający przedstawia uregulowania prawne wynikające z Karty Narodów Zjednoczonych (np. art.2, art.24) oraz kompetencje ONZ (organów ONZ) w sprawie rozwiązywania problemów politycznych.</p> <p>1) misje mediacyjne, 2) sankcje ONZ: - bez użycia sił wojskowych: częściowe lub całościowe przerwanie stosunków gospodarczych, komunikacyjnych, dyplomatycznych. - sankcje wojskowe: blokady, demonstracja siły, - pokojowe operacje wojskowe („błękitne hełmy”).</p>	4 pkt	
b)	<p>Zdający przedstawia wybrane, różnorodne problemy polityczne na świecie po roku 1990. Zdający powinien również uwzględnić problemy występujące na różnych kontynentach.</p> <p>Np.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Dezintegracja w postaci rozpadu dwubiegunowego systemu Wschód-Zachód, „ładu jałtańskiego”, (systemu jałtańsko-poczdamskiego), 2) Rozpad bloku państw realnego socjalizmu (Układu Warszawskiego, RWPG), 3) Dążenia separatystyczne i nacjonalizm w państwach wielonarodowych, 4) Poszukiwanie nowego ładu w stosunkach międzynarodowych: <ul style="list-style-type: none"> - współpraca z regionalnymi ugrupowaniami integracyjnymi na wszystkich kontynentach, - destabilizacja polityczna w poszczególnych regionach, - niebezpieczeństwa wynikające z posiadania i wykorzystywania broni atomowej, 5) Wojny domowe i zbrojne konflikty na podłożu narodowościowym, etnicznym, religijnym, sporów terytorialnych, 6) Trudności w budowaniu i utrzymaniu stabilnych ustrojów politycznych, 7) Terroryzm. 	7 pkt	
c)	<p>Zdający przedstawia działania ONZ i jej wyspecjalizowanych agend w celu przeciwdziałania istniejącym zagrożeniom oraz w celu rozszerzenia sfer wolności i bezpieczeństwa społeczeństw na świecie.</p>	8 pkt	

	<p>W odpowiedzi zdający może wybrać układ problemowy, chronologiczny lub terytorialny. Zdający wzbogaca swoją wypowiedź właściwie dobranymi przykładami dotyczącymi np. konfliktu w Zatoce Perskiej, w Afganistanie, konfliktu irańsko-irackiego (1990-1991), Wietnam (1991 r.), Somalia (1991-1994 r.), Salwador (1992-1994 r.), Sahara Zachodnia (1991r.), Kambodża (1991 r.), konflikty etniczne, np. Indie i Pakistan o Kaszmir, Ruanda (1994-1996, plemiona Tutsi i Hutu), Algieria (1996 r.), konflikt o władzę w Angoli, terytorium byłej Jugosławii: Bośnia i Hercegowina (1992-1995 r.), Kosowo (1998-1999 r.), konflikty w postradzieckiej przestrzeni politycznej (Gruzja, Górny Karabach, Czeczenia, Nadnieprze), konflikt graniczny między Etiopią a Erytreą (1998 r.), Afganistan (2001 r.), Irak (od 2003 r.), zamachy terrorystyczne i ich konsekwencje.</p>		
d)	Zdający wykorzystuje wybrane informacje z analizy źródeł zamieszczonych powyżej.	4 pkt	
e)	Zdający jasno precyzuje problemy i je uzasadnia, powołując się na trafny dobór argumentów	6 pkt	
2.	Kompozycja Przemyślana, spójna struktura pracy	2 pkt	
3.	Styl i język Praca jednorodna stylistycznie, bezbłędna pod względem gramatycznym, leksykalnym, ortograficznym, interpunkcyjnym	2 pkt	
4.	Estetyka Czytelne pismo, akapity, marginesy.	1 pkt	